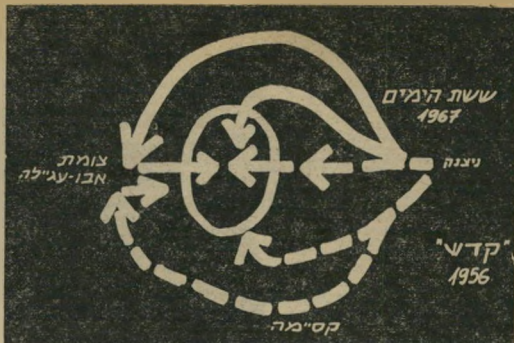

היתה מרשימה ביותר: 3 חטיבות חי"ר, 3 "סוג" שיריון (כל יחידה כזו היתה בסדר-גודל של גודל-טנקים מערבי) עם כ-150 טנקים בסך-הכל, ו-2 חטיבות של ארטילריה. כוח זה נערך בשני מערכי-מישנה עיקריים. האחד, בו נמצאה גם מפקדת הדיוויזיה, נמצא באזור קסיימה בעיקבות קדש העריכו המצרים כי צה"ל ישוב גם הפעם וינסה לפתוח את ה"סק" שבמבוא "ציר-המרכז" באמצע עות הבקעה בקסיימה, אשר ממנה ניתן גם לפנות הישר אל "ציר-הדרום"; או, באיגוף עמוק דרך ביר-חסנה (וב) עיקבות גודל הטנקים הקלים של חטיבה 7 בקדש), אל צומת-המפתח של ג'בל-ליבני שעל "ציר-המרכז". האפשרות של הבקעה בקסיימה אכן נדונה, אך נד-

ליטו המצרים כי אינם עבירים. החזית היתה מוגנת על-ידי גדודי-מוקשים. אין כל ספק כי מבחינת יחסי-הכוחות — ולצורך זה יש לחשב את הביצורים המצריים כגורם כמותי משמעותי ביותר לטובתם — היה מצבו של שרון קשה. הרבה יותר מאשר מצבה של אוגדה 38 בקדש (אגב, אוגדת שרון היתה אוגדת 38 הוותיקה, בגילגול חדש). אבד מבחינת תבונת ההיערכות וניצול ה"כוחות והשטח להגנה, יש לומר כי המערך המצרי של 1956, שתיכננו היועצים הגרמניים, היה מחוכמם ומתאים למשימה ולאופי השטח הרבה יותר מחוקיהם-המורלי-הרוסי (שנעשה כי

אין להשוות את המחם הכושל של 1957 למפקד האוגדה המוכשר של 1967

חנה — ובדין כך: מפני היעדר מיתחם חזק בינה לבין אבו-עגילה, לא יכלו המצרים להבטיח כהלכה את מרחב-הביניים הזה, וכך ניתן היה לבודד את שני חלקיה של דיוויזיה 2, תוך ריכוז כל המאמץ נגד האחד. ואכן, תוכנית ההתקפה של אוגדת שרון קראה לתקיפת מערך-המיושנה של אבו-עגילה לבדו, תוך התעלמות מוחלטת מזה שבקסיימה, לבד מן הראגה של אכטתה האגף מפני אפשרות התערבותו.

כך, בכמה אחת, צומצם הכוח המידי שבפני אוגדת שרון לכדי מחציתו בלבד: חטיבה מוגברת של חי"ר, כ-80 טנקים וכ-70 כלי-ארטילריה (מילבד מרגמות ואמי צעי ג"ט שביחידות החי"ר). כמו ב-1948 ובמערב-סני 1956, היה גם הפעם רוב הכוח ערוך במיתחם אבו-עגילה (שחלקו הערפי היה אום-שיחאן). מיתחם מיושני של גודל חי"ר, עם ארטילריה וטנקים, מוקם על גיבעה 181 שמר צפון, במשימה למנוע איגוף עמוק מצד זה, וכן כדי לאיים מן הצד על כל חזירה אפשרית מכיוון כביש אל-ערש. חלק מכוון-השיריון המצרי נערך בתוך המיתחם עצמו, והמותר נמצא בצומת אבו-עגילה, כעתודה מקומית ניידת למכות-נגד, וכן לאבטחת נקודה חיונית זו. תיגבורות נוספות יכלו להגיע קודם-כל משאר כוחותיה של דיוויזיה 2 אשר בקסיימה, וכן מן "הקו השני" שבג'בל-ליבני. לרשות שרון עמד כוח של כ-130 טנקים מסוגים שונים (רובם מיושנים); כוח ארטילרי בן 6 גדודים, ו-1 כימעט 3 חטיבות חי"ר (חטיבת צנחני-מילואים של דני מט, חטיבת חי"ר — כולל יחידות נח"ל — בפיקוד קוטי אדם, היום אלוף פיקוד-הדרום, ויותר מ-2 גדודי חרמ"ש מילואים).

תוכניתו של שרון כוונה ליצור תנאים כאלה, שהמערך המצרי יובקע כמהירות האפשרית עד למורה שתאפשר החרדת טנקים לעומק, מה שיבטיח בוודאות את התמוטטותו ואת השמדתו במהירות, תוך כדי מניעתן של הי תיגבורות המצריות, הנכרות מאוד שכאיוור, משהגיע אל שדה-הקרב או משהגיע סיוע יעיל למיתחם אבו-עגילה.

גורם אחר שלחץ להבקעה מהירה התבטא בכוחות פיקוד-הדרום שהחזיר אחת מחטיבות-השיריון של אוגדת אברהם יפה דרך שרון, כדי שתגיע בהקדם האפשרי למר-חב ג'בל-ליבני-ביר-חסנה, שם נחותה אפשרות להתי-חוללות קרב-טנקים רבתי לאחר ההבקעה. חשוב גם לדעת כי שרון תוכנן מלכתחילה לתקוף את אוס-כתף 12 שעות אחרי שהחל האלוף הישראלי טל את הפריצה בגיורת רפח. מובן כי מוטב היה לפתוח בהקדם את "ציר-המרכז", כדי שההתקפות לתוך עומק סיני תיעשה עם כל הכוחות, ולא יישנה מה שאירע בקדש, בעת שרק חלק מן הכוחות חדרו פנימה. בעוד האחרים עדיין נשחקים במאמץ-ההבקעה באבו-עגילה. מיתחם אוס-כתף נמצא במרחק של כ-25 ק"מ מעבר לגבול ישראל, היו לכך שתי משמעותיות רציניות: הפתעה לא כאה בחשבוני, כי המצרים יבחינו ככוח מיר עם הציות להיגוד; לא יינתן לפתוח מייד בהתקפת המיתחם העיי קרי, אלא יהיה צורך במסע-התקרבות ובכיבוש מוקדם

ברגע האחרון רצה המטכ"ל לשנות את התוכנית ואריק סייד בצדק

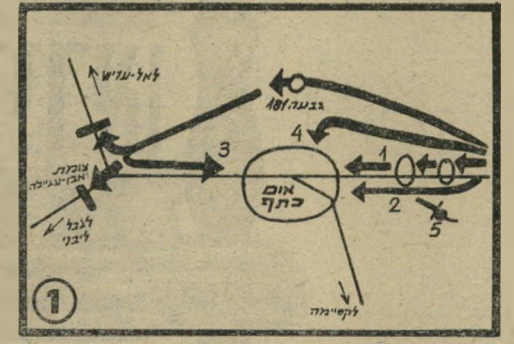
אורח מיכני ביותר) אשר בנו המצרים לקראת 1967.

תוכנית ההתקפה על מיתחם אוס-כתף כוונה לניי-צול ליקויי ההיערכות המצרית באמצעות הפעלת מירב עוצמת שרון בריזמנית, מכמה כיוונים, אבל תוך שליטה הדוקה וריכוזית מלמעלה. היה זה מופת של יישום עקרונ "ריכוזי-הכוח" בצירוף המצויאותיות והנכונה: לא צימ צומ-סתם של הכוח במקום אחד, מה שמונע את האפשרות לתמרנו וניצור כהלכה את כל עוצמתו, אלא פריסתו בכמה גזרות באורך מושג, באופן שכל מרכיב בו יוכל להגיע דפדל ביטוי מירבי, תוך שמאמצו מכוון אל נקודת-מוקד משותפת ומתואם במרוקק עם שאר הכוחות, אשר פוזם סוגרים על האויב מכוננים שונים ומזהצים אותו, באגרוף נקמץ אחד.

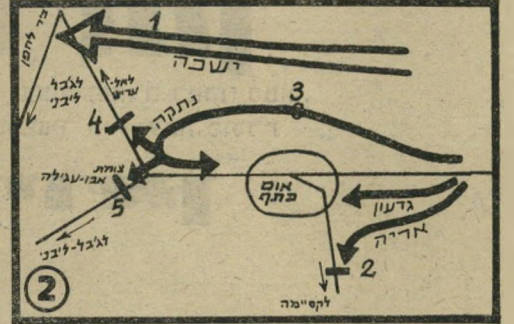
את כוחותיו חילק שרון למשימותיהם כך:

- כוח-ההלם החזיתי הורכב מחטיבת-שיריון, בפיי-קוד אל"מ מרדכי, הוטל עליו לכבוש את מוצבי-החוף של מערך אבו-עגילה, להתקדם עד לטווח-מגע עם הקו הראשון של מיתחם אוס-כתף, ושם להתפרס ולסייע ב-קליעה מדויקת על העמדות המצריות. בחיפוי השיריון, תקדם הארטילריה האוגדתית כולה סמוך ככל הניתן למיתחם המצרי, ותתפרס לחיפוי.
- בעוד שהמיתחם מועסק כך בחזיתו, ינוע גדודי סיור מאולתר, שגרעינו פלוגת טנקים קלים אמכ"ס 13, ויחדרו מדרום לאוס-כתף, כשהוא חוסם את הציר הנוח מקסיימה לכיוון אבו-עגילה.
- מצפון לו, על הדרך הישנה הקרויה דרבי-אל-תורכי, יתקדם כוח נוסף, שעיקרו גדוד חרמ"ש מתוגבר בטנקי שרון ועימו גם ארטילריה, עד שיעצ אל מול אמצעו של מיתחם אוס-כתף (אשר לא היה פרוס שווה בשוה משני צידי הכביש, אלא נמצא רובו מדרום לכביש) ומשם יעסיק באש את המיתחם, יטעה את המצרים כאילו עומדת להתבצע חזירה באגפם הדרומי וגם יבטיח, יחד עם גדוד-הסיור ממדרומו, כי שדה-הקרב יישאר "מבודד", ולא יופרע על-ידי כוחות מדרום, ובעיקר על-ידי טנקים שתשלח מפקדת הדיוויזיה מקסיימה.
- (אחרי-כך עתידים היו לטעון כלפי שרון שלא השכיל לבצל כציאות את כל הטנקים שלו — אף אמכ"ס לא ירה ולו כדור אחד משך כל הקרב — אבל ברי שהיה עליו לראוג מאד מפני האיום שמצד דרום, האמכ"סים דקיי השיריון גם לא היו טנקים שעימם אפשר להסתער ולל-חוס בתוך מיתחמים מבוצרים).
- כוח קטן נוסף יתקדם היישר מול קסיימה ויטעה את המצרים, שהנה שב צה"ל על מהלכיו מקדש.
- מאמץ-מישני, קונסטרוקטיבי יותר תוכנן בצפון: גדוד הצנחני-ויניס של נתקה, כוון בתוך הדיונות הבלתי-עבירות אל גיבעה 181, ולאחר כיבושה יתקדם ממנה אל צומת אבו-עגילה, יציב חסימות על הדרכים הבאות אליה מאל-ערש ומג'בל-ליבני, וכך יבודד את שדה-הקרב גם מעורפו, או, בהסביו את מותר הטנקים שלו כלפי מיורה, יזול נתקה ללחוף על מיתחם אוס-כתף מעורפי.
- בעת שכוחות-השיריון נערכים כך באגפים וב-

ההשוואה

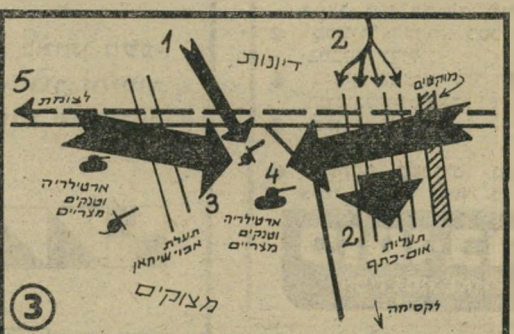

ההיערכות של קרבות אבו-עגילה בשתי המלחמות. ב"קדש" (קווים מקוור קווים) נבלם הלחץ החזיתי, לא בוצע האיגוף, ואילו החזירה לעומק בוצעה אך לא נוצלה. בששת הימים (קווים מלאים) חדרו כל המאמצים לתוך המיתחם עצמו.

בידוד שדה הקרב

בית: חטיבת ישכה מאוגדת אברהם יפה נערכה בוואדי חרדי, ותופסת את צומת ביר-חסנה, מבודדת את מערך אבו-עגילה מאל-ערש, ואת אל-ערש — מאבו-עגילה ומג'בל ליבני. (2) בידוד כלפי דרום: "כוח אריה" (גדוד סיור מאולתר) חוסם את ציר-התנועה מקסיימה לאוס-כתף, ומבטיח את אי-התערבותם בקרב של כוחות הי דיוויזיה מס' 2, הערוכים שם. מצפון, "כוח גידעון" המוטל לסייע בשעת הצורך. (5,4,3) כוח נתקה תופס את גיבעה 181 (3) ומבטיח את עורפו של קוטי, לאחר מכן כובש את הצומת וחוסם את הדרך מאל-ערש (4) ומג'בל ליבני (5) לכוחות המצרים שהיו באזור.

האגרוף נקמץ

(1) הפתעה ממעל: כוח-הצנחנים של דני נוחת במסוקים ופושט על הארטילריה המצרית שמול גיורת הפריצה. (2) טיהור התעלות: חטיבת קוטי חודרת לתעלות מצפון ומטהרת אותן לכל אורכן. (3) הלם מאחור: כוח נתקה פורץ בלילה, דרך הצומת, אל תוך המיתחם. (4) מכת החסד: כוח ששון מנהל עזיבת, על ציר הכביש, ובשליטת אל"מ מרדכי מבקע עם הטנקים של נתקה, קרב שריון-בלב שריון בלב המיתחם. (5) בשעה 04.30, בעוד קרב הטיהור בעיצומו, חוצה את המיתחם, לכל אורכו, חטיבת אלחנן מאוגדת יפה ונעה לביר-חסנה.

אייאכשר בלי חי"ר כדי ליצור תנאים שבהם יכריע הטנק

חזית, לקראת מחיצת המיתחם, הורה שרון את חטיבת הרגלים של קוטי שתתקדם באוטובוסים עד מרחק של כמה קילומטרים מאוס-כתף ואז תפנה ברגל, ימינה, אל החולות העמוקים, ובנועה בשדירות גדודיות תגיע בניווט מדויק אל מול פיתחי התעלות ובמרחק בטוח מהן. עוד ה"ח"ר נערך לכניסה אל כל ארבע התעלות הראשיות של הקו הראשון — והעיקרי — אשר במיתחם אוס-כתף, תנחית עליהן הארטילריה האוגדתית הרעשה צהרה אך אדירה (לפי מושגיני), משך כמחצית השעה, ואז חדרו גדודיו של קוטי אל התעלות בבח את ויסי תערו בהן קדימה, כשהם לוחצים לטהרן לכל אורכן. אבל הטנקים לא ימתינו להשלמת תטיהור, מייד (המשך בעמוד 24)

..איזה קרב - כמו ששון, כמו סטוכר - אחד האלכיים והגדולים ביותר...

של מוצבי-החוף, כדי לקדם את שיטח-ההיערכות את הכוחות ואת כל הארטילריה — אותה היה צורך לפרוס חמישי קילומטרים בלבד משולי אוס-כתף, כך שלמרות טווחה הקצר מדי תוכל בכל-זאת לסייע ביעילות ליחידות המסתערות. המיתחם עצמו היה עמוק מאד — כ-25 ק"מ. הקו הראשון של המצרים ניבנה מארבע תעלות מקבילות ארי-כות, הפורות לאורכו של רכס אוס-כתף, זו מעל ומאחרי זו, מאחורי, באום-שיחאן, נמצאה קבוצת התעלות השנייה. בין שני קווי התעלות, וכן בעורף, נמצאו הטנקים והי ארטילריה של המיתחם. אורך התעלות הגיע לכדי ארבעה קילומטרים, והן נשענו באגפן הדרומי על מצוקי ג'בל-לפח. מצפונן השתרעו חולות עמוקים, שמשום-מה התי-